

Wymagania na poszczególne oceny z historii dla szkoły podstawowej

„Wczoraj i dziś” kl. 6

Celujący – Uczeń wzorowo opanował treści nauczania przewidziane programem, samodzielnie rozwija swoje zainteresowania. Tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka, wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich; przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych, wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie; wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy, porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni; poprawnie posługuje się terminem: *perspektywa*, podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę; charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina, wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej; przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej, podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia; wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej, porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski, wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej; wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki; opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego; wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski, opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie; wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów; nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań, wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej; wyjaśnia wpływ *Artykułów henrykowskich* i *pacta conventa* na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej; ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji, przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie; przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.); przedstawia skutki powstania Chmielnickiego, wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.), ocenia politykę szlachty wobec Kozaków; przedstawia skutki potopu szwedzkiego i wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego; opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu, przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.; przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego, wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci, wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu; wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym, charakteryzuje barok jako epokę kontrastów; wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym, charakteryzuje barok jako epokę kontrastów; wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii, porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej; wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi, przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania *Wielkiej encyklopedii francuskiej*; porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego, podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa

Rosyjskiego (1721 r.); poprawnie posługuje się terminami: *Kongres, Izba Reprezentantów* – charakteryzuje ustrój polityczny USA; charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego, wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej; przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej; charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego, podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie; wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.; przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego, wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela; wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji, ocenia terror jako narzędzie walki politycznej; opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego; przedstawia przyczyny klęski Napoleona; wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych; wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków, podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.); Łączy i wykorzystuje wiadomości z różnych dziedzin, dostrzega zmienność i ciągłość procesów historycznych; analizuje, formułuje sądy, wyciąga wnioski i ocenia argumentując. Jest bardzo aktywny na lekcjach, systematyczny, twórczy, wzorowo zorganizowany.

Bardzo dobry – Uczeń opanował w pełni podstawę programową, wykazuje się nie tylko dużą wiedzą, lecz także zrozumieniem procesów historycznych. Wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii, podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy, poprawnie posługuje się terminem: *astrolabium*, wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód; przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych, poprawnie posługuje się terminem: *konkwistador* opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro); wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu, przedstawia poglądy humanistów; poprawnie posługuje się terminami: *attyka, arkada, kopuła* opisu budowli renesansowych, charakteryzuje poglądy Marcina Lutra, opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę *czyj kraj, tego religia*, przedstawia na mapie podział religijny Europy; charakteryzuje działalność zakonu jezuitów, przedstawia zasady obowiązujące jezuitów, poprawnie posługuje się terminami: *sejm walny, sejmiki ziemskie*, przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym, charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień, przedstawia skład izby sejmowej; wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki, wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom, wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego; poprawnie posługuje się terminem: *hołd lenny*, przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki; poprawnie posługuje się terminami: *teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna*, wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce, przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu oraz poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego; opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów, wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę; poprawnie posługuje się terminami: *katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie*, charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej, wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii, tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian; wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni, poprawnie posługuje się terminami: *Artykuły henrykowskie, pacta conventa*; opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo, wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca, wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji, podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.); wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji,

przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów, tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych; przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie, omawia główne etapy powstania, wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską, wskazuje na mapie Perejasław, podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.); wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich, wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego, wymienia postanowienia pokoju w Oliwie; omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w., przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię, wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.); charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii, wskazuje objawy kryzysu państwa, podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego; poprawnie posługuje się terminami: *putto*, *ornament*, wyjaśnia genezę epoki baroku, wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki, wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa; poprawnie posługuje się terminem: *hugenoci*, opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski), omawia politykę gospodarczą ministra Colberta, opowiada o twórczości Moliera; poprawnie posługuje się terminami: *purytanie*, *nowa szlachta*, *rojaliści*, przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania, wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii; przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau, poprawnie posługuje się terminem: *ateizm*, omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau, wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia; charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach, wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw, opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku; przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA, wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown, omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA, opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA, wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA; przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego, podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.), wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski, opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III; poprawnie posługuje się terminem: *prawa kardynalne*, podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.), przedstawia cel walki konfederatów barskich, opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego; wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform, przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia, wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli), wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej; opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego, charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja, przedstawia genezę ustanowienia Orderu *Virtuti Militari*, opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie; poprawnie posługuje się terminem: *uniwersał*, przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego, opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej, wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania; przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji, opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny, podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.), charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji; poprawnie posługuje się terminem: *radykalizm*, wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia: *Rewolucja pożera własne dzieci*, przedstawia skutki rządów jakobinów, wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów; wyjaśnia

przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoratu, przedstawia etapy kariery Napoleona, podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów, podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia; omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona, podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.), wskazuje na mapie Borodino, omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii; opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości, charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich, wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji; omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego, wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej, wskazuje na mapie Somosierrę, opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk. Pracuje systematycznie, jest aktywny, podejmuje się dodatkowych zadań, aktywnie współpracuje w grupie.

Dobry – Uczeń opanował wiedzę faktograficzną i umiejętności na poziomie ponadpodstawowym. Podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych, wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz), poprawnie posługuje się terminem: *tubylec*, wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami; poprawnie posługuje się terminami: *kolonia*, *niewolnik*, *plantacja*, przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczków w Nowym Świecie, tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki, opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce, wyjaśnia, w jaki sposób pojawili się oni na plantacjach; poprawnie posługuje się terminami: *antyk*, *humanizm*, charakteryzuje epokę renesansu, wyjaśnia nazwę nowej epoki; charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, poprawnie posługuje się terminem: *fresk*, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką; poprawnie posługuje się terminami: *pastor*, *celibat*, *zbór*, wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji, przedstawia skutki reformacji; poprawnie posługuje się terminami: *pastor*, *celibat*, *zbór*, wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji, przedstawia skutki reformacji; przedstawia prawa i obowiązki szlachty, poprawnie posługuje się terminem: *pospolite ruszenie*, wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji *Nihil novi* (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia, przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji *Nihil novi*; wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje, wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich, tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie; przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.); przedstawia postanowienia unii lubelskiej, charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej, analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego; przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej, poprawnie posługuje się terminem: *innowierca*, nazywa świątynie różnych wyznań, wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce, omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa i Rzeczypospolitej; przedstawia zasady wyboru monarchy, na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji, wyjaśnia skutki wolnych elekcji; przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty, poprawnie posługuje się terminami: *piechota wybraniecka*, *dymitriada*, *Kreml*, *bojar*, opisuje następstwa dymitriady, wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim); charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w., poprawnie posługuje się terminem: *clo*, opowiada przebieg wojny o Inflanty, wskazuje na mapie Oliwę, podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia; wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi, przedstawia

zajęcia i sytuację Kozaków, wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko), uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową; poprawnie posługuje się terminami: *haracz, ekspansja*, podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.), wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim), wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.; poprawnie posługuje się terminem: *liberum veto*, wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy), wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw; charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku, charakteryzuje ideologię sarmatyzmu, wyjaśnia pochodzenie terminu *sarmatyzm*, wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”, opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji; poprawnie posługuje się terminami: *manufaktura, cło, import, eksport*, wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą, przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji; wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem, przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego, charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej; charakteryzuje ideologię oświecenia, przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy; wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach, wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu”, wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej; przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim, opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty, poprawnie posługuje się terminem: *bojkot*, podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.), charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości, przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA; poprawnie posługuje się terminami: *konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka*, wyjaśnia sens powiedzeń: *Od Sasa do Lasa* i *Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa*, przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego, charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.; opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski, wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w., wskazuje następstwa konfederacji barskiej, porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki *Rejtan – Upadek Polski*; charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną, podaje przykłady budowli klasycystycznych, charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego, przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor”, omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN; charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego, opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiore, podaje cel obrad Sejmu Wielkiego, przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.), wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce; charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa, opowiada o bitwie pod Raclawicami i przedstawia jej znaczenie, wskazuje na mapie Raclawice i Połaniec, wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki, wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego; – przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej, pisuje położenie stanów społecznych we Francji, wyjaśnia zadania Konstytuanty, przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela, poprawnie posługuje się terminem: *monarchia konstytucyjna*; poprawnie posługuje się terminami: *jakobini, dyktatoriat*, opisuje rządy jakobinów, wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem, przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy, charakteryzuje rządy dyktatoriatu; przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu, poprawnie posługuje się terminem: *blokada kontynentalna*, wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii, charakteryzuje Kodeks Napoleona i

podaje datę jego uchwalenia (1804 r.), wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona; poprawnie posługuje się terminami: *taktyka spalonej ziemi*, *wojna podjazdowa*, *abdykacja*, przedstawia strategię obronną Rosji, opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję, podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.), przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem; wyjaśnia, dlaczego Polacy wiązali nadzieję na niepodległość z Napoleonem, opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich, przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo; charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego, przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego, wskazuje na mapie Raszyn, wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach. . Często zgłasza się na lekcji, posługuje się poprawnym językiem, udziela pełnych odpowiedzi. Aktywnie współpracuje w grupie.

Dostateczny – Uczeń posiada podstawową wiedzę przewidzianą podstawą programową. Wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy, poprawnie posługuje się terminami: *karawela*, *kompas*, podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia, wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie; wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy, poprawnie posługuje się terminami: *karawela*, *kompas*, podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia, wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie; poprawnie posługuje się terminem: *renesans*, podaje czas trwania epoki renesansu, przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: *człowiek renesansu*, opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu; wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia, poprawnie posługuje się terminem: *mecenat*, wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł; poprawnie posługuje się terminami: *reformacja*, *protestanci*, określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu, wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji, charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli; poprawnie posługuje się terminami: *kontrreformacja*, *seminarium duchowne*, przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji, wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów, wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów; poprawnie posługuje się terminami: *demokracja szlachecka*, *przywilej*, *magnateria*, *szlachta średnia*, *szlachta zagrodowa*, *gołota*, wymienia izby sejmu walnego, przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego, wyjaśnia funkcjonowanie zasady *liberum veto*; poprawnie posługuje się terminami: *splaw wiślany*, *szkuta*, *spichlerz*, *pańszczyzna*, przedstawia gospodarczą działalność szlachty, wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą, wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju; wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, opisuje zależność Prus Książęcych od Polski; – wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce, wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim, charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata; poprawnie posługuje się terminami: *unia personalna*, *unia realna*, wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów, wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie; wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów, wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej, podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia, wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”; poprawnie posługuje się terminami: *wolna elekcja*, *bezkrólewie*, podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej

wolnej elekcji, opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex; opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka, przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego, podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia, opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem, przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem, wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn; wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie, podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz), wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy; wyjaśnia, kim byli Kozacy, poprawnie posługuje się terminem: *Zaporoże*, wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola, podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r. – poprawnie posługuje się terminami: *islam, wezyr*, charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy, podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.), wymienia skutki wojen z Turcją, wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski; poprawnie posługuje się terminami: *islam, wezyr*, charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy, podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.), wymienia skutki wojen z Turcją, wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski; poprawnie posługuje się terminem: *barok*, zaznacza na osi czasu epokę baroku, wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej, z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym, wyjaśnia, czym były kalwarie; poprawnie posługuje się terminem: *monarchia absolutna*, wymienia uprawnienia monarchy absolutnego, wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce, wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.), opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV. poprawnie posługuje się terminem: *monarchia parlamentarna*, wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej, wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego, przedstawia zakres władzy dyktatora; poprawnie posługuje się terminem: *klasycyzm*, wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie, charakteryzuje styl klasycystyczny, z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym, wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia, tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem; poprawnie posługuje się terminami: *absolutyzm, absolutyzm oświecony*, podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego, wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego, wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji; poprawnie posługuje się terminami: *kolonia, konstytucja*, wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej, wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.), wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim, porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice; poprawnie posługuje się terminami: *unia personalna, anarchia*, wskazuje na mapie Saksonię, wymienia przyczyny anarchii w Polsce, przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform; charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego, wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru, przedstawi przyczyny pierwszego rozbioru Polski, ocenia postawę Tadeusza Rejtana, poprawnie posługuje się terminami: *ambasador, emigracja*; poprawnie posługuje się terminem: *obiady czwartkowe*, przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej, wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.; podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego, wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3

maja(zniesienie *liberum veto* i wolnej elekcji), wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru; charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki, poprawnie posługuje się terminem: *insurekcja*, podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.), wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego, wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru; poprawnie posługuje się terminami: *burżuazja*, *Stany Generalne* wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji, podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.), charakteryzuje postać Ludwika XVI; przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI, poprawnie posługuje się terminem: *republika*, charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a; wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja, wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja, podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie, poprawnie posługuje się terminem: *zamach stanu*, przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona, wskazuje na mapie tereny zależne od Francji, przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia, wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk; poprawnie posługuje się terminami: *legiony*, *emigracja*, podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.), wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo, przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, wskazuje na mapie Tylżę, podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.). Umie wypowiadać własne zdanie na dany temat, stawia pytania. Pracuje na lekcji, czasami sam się zgłasza, jego wypowiedzi są niepełne; aktywnie współpracuje w grupie.

Dopuszczający – Uczeń wykazał się znajomością wiedzy koniecznej, określonej podstawą programową. Przy pomocy nauczyciela wskazuje na mapie Indie, Amerykę, podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii(przyprawy, jedwab), wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki, podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia; wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie), przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: *Stary Świat*, *Nowy Świat*, podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą; zaznacza na osi czasu epokę renesansu, wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku, wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań; wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia; wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji, poprawnie posługuje się terminem: *odpust*, wymienia wyznania protestanckie; poprawnie posługuje się terminem: *sobór*, przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie, wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją, oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza tona osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela); poprawnie posługuje się terminami: *szlachta*, *herb*, *szabla*, przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach, wymienia zajęcia szlachty, wskazuje na ilustracji postać szlachcica, poprawnie posługuje się terminami: *folwark*, *dwór*, na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego, opisuje zajęcia chłopów i mieszczan; wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta, podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia, wskazuje na obrazie Jana Matejki *Hołd pruski* postaci

Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna; wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej, wskazuje Wawel jako przykład budowy renesansowej w Polsce, poprawnie posługuje się terminem: *włoszczyzna* i wskazuje jego pochodzenie; wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów, wskazuje na obrazie Jana Matejki *Unia lubelska* postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii, podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia; wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej, poprawnie posługuje się terminem: *tolerancja*, zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej; poprawnie posługuje się terminem: *elekcja*, krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji, wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego; wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie, wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski, poprawnie posługuje się terminem: *hetman*; wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji, wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę, wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa); wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie, wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji, rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych; poprawnie posługuje się terminem: *potop szwedzki*, wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty, wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem, przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej; poprawnie posługuje się terminami: *sultan*, *husarz*, *janczar*, podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń, wskazuje na mapie Wiedeń; charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą, wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.; opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w., wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu, wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie); krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej, przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego, wskazuje na mapie Francję, Anglię i Londyn, posługuje się terminem: *parlament*, wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej; poprawnie posługuje się terminem: *oświecenie*, zaznacza na osi czasu epokę oświecenia, podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa); wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w., wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus, wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgę europejskie XVIII stulecia; wskazuje na mapie Stany Zjednoczone, określa czas powstania Stanów Zjednoczonych, wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA, przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA; wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w., opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie; poprawnie posługuje się terminem: *rozbiory Polski*, podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.), wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie, przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski; wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki, podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej, poprawnie posługuje się terminem: *szkoła parafialna*, podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych; poprawnie posługuje się terminem: *konstytucja*, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski, na obrazie Jana Matejki *Konstytucja 3 maja 1791 roku* wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego; poprawnie posługuje się terminem: *konstytucja*, podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.),

wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski; na obrazie Jana Matejki *Konstytucja 3 maja 1791 roku* wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego; wskazuje na mapie Francję i Paryż, poprawnie posługuje się terminami: *konstytucja*, *rewolucja*, *Bastylia*, podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską, wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca; poprawnie posługuje się terminami: *gilotyna*, *terror*, przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI; charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonaparte jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę, określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską, przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej; poprawnie posługuje się terminem: *Wielka Armia*, wskazuje na mapie Rosję i Moskwę, opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję; wymienia państwa zaborcze, wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki, podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech; wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego. Uaktywnia się tylko na wyraźne polecenie nauczyciela; jego wypowiedzi są niejasne i niepełne, nie unika współpracy z grupą, ale nie wykazuje w tym własnej inicjatywy.

Jeżeli uczeń nie spełnia wymagań niezbędnych do uzyskania oceny dopuszczającej, nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności, nie wykazuje chęci wyrównania braków, które uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy wówczas otrzymuje ocenę niedostateczną.

Rozkład oparty na programie nauczania *Wczoraj i dziś* autorstwa Tomasza Maćkowskiego, na bazie opracowań wydawnictwa Nowa Era.

Anna Szewczyk

